

POVIJESNI SADRŽAJI I UNIVERZALNA DECIMALNA KLASIFIKACIJA U NACIONALNOJ I SVEUČILIŠNOJ KNJIŽNICI

HISTORY AS A SUBJECT AND UNIVERSAL DECIMAL
CLASSIFICATION IN THE PRACTICE OF THE NATIONAL AND
UNIVERSITY LIBRARY IN ZAGREB

Branka Purgarić-Kužić

Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb
bpurgaric@nsk.hr

UDK / UDC 025.45UDK:93/94
027.54(497.5Zagreb):025.4

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 6. 7. 2006.

Sažetak

Uvodno, u članku se definiraju pojmovi historija i povijest te tumači važnost uporabe općih pomoćnih tablica pri klasifikaciji povijesnih sadržaja. U glavnom dijelu članka opisani su problemi i dvojbe koji se javljaju u praktičnom radu te daju načelna rješenja. Osobita je pažnja posvećena skupini 930 *Povijesna znanost. Pomoćne povijesne znanosti*, pitanjima vezanim uz određivanje godine koja razgraničuje povijesne od ostalih sadržaja, klasificiranje interdisciplinarnih povijesnih sadržaja i s njim povezanih pitanja dosljednosti i objektivnosti. Razmatraju se i prednosti i nedostaci uvođenja povijesnih geografskih oznaka za Hrvatsku te predlaže periodizacija hrvatske povijesti s ciljem bolje razrade povijesnih nacionalnih sadržaja. Sažimanjem specifičnosti klasifikacije ovog područja, zaključno se ističe potreba donošenja načelnih rješenja koja bi doprinijela ujednačenosti stručnog kataloga/baze podataka, što je preduvjet dostupnosti informacija.

Cljučne riječi: Univerzalna decimalna klasifikacija; UDK; povijesna znanost; opća povijest; praksa; Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Summary

The paper describes current practice of the classification of history in the National and University Library, Zagreb according to the Universal Decimal Classification. The author explains the main concepts in the field of history and stresses the important rôle of common auxiliaries in indexing of this type of content. Various issues and ambiguities in

content analysis and classification are described and solutions proposed. The author pays particular attention to class 930 *Science of history* and to the issues of: determination of the historical content, interdisciplinarity of historical content, and objectivity and consistency in indexing. The paper provides an insight into advantages and disadvantages of historical geographical subdivision for Croatia and suggests subdivision of the history of Croatia by period, in order to enable more specific indexing. The author concludes by suggesting that proposed solutions should be adopted as a standard approach by Croatian libraries in order to enhance information discovery and access.

Keywords: Universal Decimal Classification; UDC; science of history; general history; classification; National and University Library, Zagreb

1 Uvod

Pod pojmom historija (grč. *historia rerum gestarum*) razumijeva se svako bavljenje prošlim zbivanjima, prošlim činjenicama, prošlom stvarnošću. U širem značenju, to je način na koji čovjek spoznaje svijet uz pomoć uspomena, tradicije, mitova i određenih neprovjerenih i nekontroliranih znanja iz stvarne prošlosti, a u užem značenju historija je znanost, tj. poseban oblik spoznaje svijeta pomoću znanstvene konstrukcije povijesnih pojava. Povijest (grč. *res gestae*) predmet je istraživanja historijske znanosti. Od sredine 19. st. oba ova naziva upotrebljavaju se kao sinonimi, no značenje im je različito. Same rezultate proučavanja u obliku određenih napisanih tvrdnji historičara nazivamo historiografijom.¹ Historiju zanimaju svi aspekti ljudskih aktivnosti, a osobito korespondira sa znanostima kao što su sociologija, ekonomija i politologija.² U današnje vrijeme, znanstvena su istraživanja sve više interdisciplinarna te se historičari koriste i spoznajama iz antropologije, etnologije, socijalne psihologije, lingvistike i geografije. Osim toga, historijske discipline kao što su historija prava, filozofija, književnost, umjetnost, religija, znanost, pedagogija itd. smatraju se i područjima njima odgovarajućih sistematskih znanosti.³

Temeljne su zadaće Nacionalne i sveučilišne knjižnice (NSK) prikupljanje, izgrađivanje i organiziranje hrvatske nacionalne zbirke knjižnične građe. U tu zbirku svakako spadaju sadržaji vezani za povijest Hrvatske, te hrvatskog naroda u zemlji i inozemstvu. Uz to, u fondu knjižnice nalazi se i velik broj publikacija povijesne tematike ostalih naroda i država.

Svrha je ovog članka upoznati širu stručnu zajednicu s klasifikacijom povijesnih sadržaja u NSK. Pritom će se istaknuti problemi koji se javljaju u praktičnom radu te opisati načelna rješenja za svaki od njih.

¹ Gross, Mirjana. *Historijska znanost : razvoj, oblik, smjerovi*. Zagreb : Sveučilište, Centar za povijesne znanosti, Institut za hrvatsku povijest, 1976. Str. 23.

² Langridge, Derek W. *Classification and indexing in the humanities*. London : Butterworths, 1976. Str. 40; Gross, M. Nav. dj., str. 318-346: gospodarska historija proučava gospodarske aspekte društvenog razvoja, dok društvena historija ima sociološku bit jer ne istražuje samo pojedinačne događaje već društvene strukture u razvoju.

³ Gross, M. Nav. dj., str. 308.

2 Primjena općih pomoćnih tablica u klasifikaciji povijesnih sadržaja

U Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji (UDK), skupini 9, čiji je sastavni dio povijest 93/94, pripalo joj je tek jedan posto prostora.⁴ Budući da je UDK analitičko-sintetička klasifikacija,⁵ ta štura razrada klasifikacijskih oznaka relativno se zadovoljavajuće rješava upotrebom općih pomoćnih tablica.

UDK oznaka za povijest pojedinih zemalja nastaje kombiniranjem oznake 94 iz glavnih tablica i oznaka iz pomoćnih tablica: *Opće pomoćne oznake za mjesto (T1e)*, *Opće pomoćne oznake za vrijeme (T1g)* i, gdje je to potrebno, *Opće pomoćne oznake za rase, etničke skupine i/ili nacionalnosti (T1f)* za one narode koji imaju zajedničku povijest, a nisu objedinjeni zemljopisno, na primjer, Hetiti, Židovi, Romi i sl. Koriste se i sljedeće tablice: *Opće pomoćne oznake za osobe (T1k)*, te *Opće pomoćne oznake za oblik (T1d)*.

Veće jedinice unutar države označuju se pomoću oznaka iz *T1e*: regija, npr., Istra: (497.5-3 Istra); županija, npr., Dubrovačko-neretvanska županija: (497.5-35 Dubrovnik); mjesto i okolica (ili samo okolica mjesta), npr., Lovinac s okolicom; (497.5-37 Lovinac); oblast, npr., Posušje: (497.5-37 Posušje). Zasad u NSK nije u upotrebi u tablicama ponuđena dublja brojčana podjela unutar pojedine zemlje, npr., (430.121) Hessen, (430.121.5) Okrug Darmstadt i sl.

Oznake iz *T1g* "... " vrlo su bitne pri klasificiranju povijesnih sadržaja, a mogu se odnositi na razdoblje prije Krista, npr., 375. godina pr. Kr.: "-0375";⁶ 8. st. pr. Kr.: "-07" i na razdoblje poslije Krista, npr., 45. godina: "0045"; 4.-13. st.: "03/12", pedesete godine 20. st.: "195"; od početaka do 20. st.; ".../19"; točne godine, od 1878. do 1918.: "1878/1918", te točan datum, 11. 9. 2001.: "2001.09.11". Općim pomoćnim oznakama za vrijeme moguće je izraziti i još manje vremenske podjele kao što su sat, minuta i sekunda nekog događaja, i to upotrebom dvoznamenkastih brojeva odvojenih točkama.

Što se tiče vremenskih oznaka, potrebno je istaknuti potrebu što točnijeg utvrđivanja vremenskog razdoblja pri klasifikaciji povijesne građe. Na primjer, ukoliko je neki sadržaj klasificiran s 94(410 London)".../19", on bi uistinu trebao uključivati povijest Londona od njegovih početaka do 20. st., a ne da se u njemu (možda) radi o vremenu od ranoga srednjeg vijeka u kojem bi slučaju klasifikacijska oznaka bila 94(410 London)"04/19".

⁴ Žuljević, Emir. Savremeni bibliotečki klasifikacioni sistemi. Sarajevo : Društvo bibliotekara Bosne i Hercegovine, 1988., str. 99; Strachan, P. D.; F. M. H. Oomes. The UDC MRF database development and designe – a historical review [citirano: 2006-05-30]. Dostupno na: <http://www.udcc.org/outline/outline.htm>

⁵ McIlwaine, I. C. Univerzalna decimalna klasifikacija : upute za uporabu. Lokve : Benja ; Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica ; Osijek : Filozofski fakultet, 2004. Str. 28.

⁶ Potrebno je paziti na točan broj predviđenih znamenki jer se u protivnom može izgubiti prvotno značenje. Npr., kada bi se ispuštala nula u broju "0364", to više ne bi bila godina 364., već bi postala oznaka za vrijeme rata "364".

Činjenica da je UDK i aspektna klasifikacija, obilato se koristi kod iskazivanja povijesnih sadržaja. Tako se kombinacijom s dvotočkom (*T1b*) mogu iskazati sve grane povijesti: crkvena :2, društvena :31, politička :32, gospodarska :33, pravna :34, vojna :355 itd. Izuzetak je jedino kulturna povijest koja ima svoju oznaku 930.85.

Osim toga, ako to sadržaj nalaže, moguće je formirati i čitav niz drugih složenih oznaka u kombinaciji povijesti i drugih struka.

Primjer:

94(100):616

616-036.22(091)

MACNEILL, William Hardy

Plagues and peoples / William H. McNeill – Garden City, NY : Anchor Press : Doubleday, 1976. – VIII, 369 str. ; 21 cm

I. Kuga—Povijest II. Epidemije—Povijest

Kao i sve ostale bibliotečne klasifikacije, i UDK usporeno prati promjene u stvarnom i znanstvenom svijetu. Stoga često sadržajni analitičar-klasifikator mora, na temelju postojećih tablica, osmisлити najpogodnije rješenje.

Primjer:

94(=1.497.16)

BRKOVIĆ, Savo

O postanku i razvoju crnogorske nacije / Savo Brković. – 2. izd. – Rijeka : Nacionalna zajednica Crnogoraca, 2003. (Rijeka : Studigraf) – 289 str. ; 24 cm

I. Crnogorci—Porijeklo

Komentar. Budući da u *T1c* nije predviđen broj za crnogorski jezik, oznaka je nastala kombinacijom broja iz *T1f* (=1.4/.9) i broja za Crnu Goru iz *T1e* (497.16).

3 Problemi, dvojbe i moguća rješenja u klasifikaciji građe povijesnog sadržaja

3.1 Skupina 930 Povijesna znanost. Pomoćne povijesne znanosti

U skupini 930 osobito dolazi do izražaja potreba dobrog poznavanja značenja pojedinih pojmova navedenih uz određenu UDK oznaku, točan prijevod te njezino nedvosmisleno tumačenje. Tako, npr., u tablicama iz 1991. uz 930(485)"18" stoji *Proučavanje istorije Švedske u XIX veku*⁷ što se može pogrešno protumačiti kao istraživanje o švedskoj povijesti 19. st. Kao posljedicu možemo imati okup-

---

⁷ Univerzalna decimalna klasifikacija. Prvo srpskohrvatsko srednje izd. Beograd : YUBIN, 1991- . I. deo : Sistematske tablice. Str. 556.

ljanje potpuno različitih sadržaja na istoj oznaci. Jasniji prijevod donose tablice iz 2005.: 930(485)"18" *Stanje povijesnih istraživanja u Švedskoj u 19. st.*⁸

Primjeri:

930(73):94(497.5)"04/14"

94(497.5)(01)

LADIĆ, Zoran

Hrvatska srednjovjekovna povijest u američkoj medievistici : kratak osvrt / Zoran Ladić.

Bibliografske bilješke uz tekst. – Summary. U: Historijski zbornik. – Zagreb : Društvo za hrvatsku povjesnicu, 1948- .

I. Historiografija—Sjedinjene Američke Države II. Hrvatska—Povijest—Srednji vijek

930(497.6=112.2):94(497.6)

GEIGER, Vladimir

Bosna u folksdojčerskoj historiografiji i publicistici / Vladimir Geiger.

U: Bosna franciscana. – Sarajevo : Franjevačka teologija, 1993- . – ISSN 1330-7487. – 9 (2001), 15 ; str. 220-227.

I. Historiografija—Bosna i Hercegovina II. Bosna i Hercegovina—Povijest

Stručnim oznakama 930.1 *Povijest kao znanost. Teorija i filozofija povijesti. Struktura i oblik povijesti* i 1:930 *Filozofija povijesti* klasificiramo sadržaje koji se bave spoznajnim postupkom i ciljevima historijske znanosti. Za koju ćemo se oznaku odlučiti ovisi o autorima, tj. njihovu gledištu. Ukoliko su autori filozofi (npr., Hegel, Voltaire, Comte, Fichte i dr.), koristi se oznaka 1:930, a ako su historičari (npr., Toynbee, Bloch, Febvre i dr.), koristi se oznaka 930.1. Mogu se navesti obje oznake, no svakako je, zbog smještaja na polici i/ili unutar UDK sheme u bibliografiji, važno odrediti koja će biti prva.

Primjeri:

930.1(075.8)

GROSS, Mirjana

Historijska znanost : razvoj, oblik, smjerovi / Mirjana Gross. – Zagreb : Sveučilište, Centar za povijesne znanosti, Institut za hrvatsku povijest, 1976. – 377 str. : graf. prikazi ; 24 cm. – (Posebna izdanja / Sveučilište u Zagrebu, Institut za hrvatsku povijest ; 3)

Bibliografija: str. 361-366. – Summary.

I. Historija—Teorija

---

⁸ Univerzalna decimalna klasifikacija. Prvo hrvatsko srednje izd. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005-2007. I. dio : Društvene i humanističke znanosti. Str. 344.

1:930

930.1

NIETZSCHE, Friedrich Wilhelm

O koristi i štetnosti historije za život / Friedrich Nietzsche ; priredio i preveo Damir Barbarić. – Zagreb : Matica hrvatska, 2004. ([Zagreb] : Tehnički centar NZMH). – 101 str. ; 17 cm.

Historičarima su u njihovu radu od velikog značenja pisani povijesni izvori, do kojih dolaze bilo kao korisnici arhiva (primarni izvori), bilo kao korisnici knjižnica gdje se ti povijesni izvori nalaze u knjigama i člancima kao objavljena građa (sekundarni izvori). Pomoćna povijesna znanost koja se bavi proučavanjem izvornih dokumenata (njihovim unutarnjim svojstvima, stilom i oblikom) naziva se diplomatika, a u tablicama je svrstana pod oznakom 930.22. Sami dokumenti dijele se na narativne i diplomatske. U narativne dokumente spadaju djela kao što su: *Opis slavnoga grada Dubrovnika* Filipa de Diversisa de Quartigianisa, *Historia Salonitana* Tome Arhiđakona, *Ljetopis popa Dukljanina* itd. Diplomatski su dokumenti, pak, oni objavljeni u djelima kao što su: *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae* Ivana Kukuljevića Sakcinskog, *Monumenta Vaticana Croatiae, Monumenta ragusina, Supetarski kartular*.⁹

Dogovoreno je da se publikacije narativnog karaktera uvijek prvo klasificiraju oznakom 94, a tek zatim oznakom 930.22, dok je kod publikacija diplomatskog karaktera obrnuto. Iz *T1d* koristi se oznaka (093.3) *Književni izvori. Kronike. Dnevni* za narativne dokumente, te oznaka (093.2) *Službeni izvori. Državni spisi, dokumenti, uredbi* za diplomatske dokumente.

Primjeri:

94(497.5)"06/09"(093.3)

930.2(497.5)"09"

KONSTANTINOS Porphyrogenetos VII.

Odabrana poglavlja za povijest Hrvata : (o upravljanju državom) / Konstantin Porfirogenet ; preveo Mihovil Andrijašević. – Zagreb : M. Andrijašević, 1997. (Zagreb : Brzo i hitno). – 41 str. ; 20 cm

I. Hrvatska—Povijest—Srednji vijek—Povijesni izvori

930.22(497.5)"1102/1378"

94(497.5)"1102/1378"(093.2)

SMIČIKLAS, Tade

Diplomatski zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije / sabrao i uredio T. Smičiklas. – Zagreb : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1904-1934. – 14 sv.

I. Povijesni izvori—Hrvatska—Srednji vijek

---

⁹ Stipišić, Jakov. Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi : latinska paleografija, opća diplomatika, kronologija, rječnik kratica. Zagreb : Školska knjiga, 1985. Str. 141-180.

Zbog potreba korisnika, posebno u specijalnim knjižnicama, može se formirati zbirka povijesnih izvora dokumentarnog karaktera, i to na oznaci 930.22 ili preko opće pomoćne oznake za oblik (093.2) (što je možda i bolje rješenje), na primjer:

930.22(497.5)"1102/1378" ili
(093.2)94(497.5)"1102/1378"

3.2 Pitanje granične godine – povijest ili politika?

Sadržajni analitičari-klasifikatori građu koja opisuje događaje do 1945., točnije do kraja Drugoga svjetskog rata, u NSK redovito indeksiraju oznakom za povijest. Sve što se odnosi na razdoblje poslije 1945. redovito se stavlja na druge struke kao što su 32 *Politika*, 33 *Ekonomija*, 31 *Statistika*, *Demografija*, *Sociologija* itd. Pozadina je takve odluke stav da prave, utemeljene povijesne studije mogu nastati tek uvidom u arhivske dokumente koji se mogu istraživati tek po isteku zabrane korištenja, tj. nakon trideset, pedeset pa i više godina (ovisno o njihovom značenju). Međutim, prema praksi Kongresne knjižnice (Library of Congress) sva se djela nastala kao rezultat primjene metodologije rada historičara svrstavaju u skupinu 9.¹⁰ Na taj su način, na primjer, klasificirani i sadržaji koji govore o ratu na tlu bivše Jugoslavije (1991.-1995.): 949.703, kao i o ratu u Iraku (2003.-): 956.704.¹¹

I u našoj historiografiji u novije vrijeme dolazi do određenih pomaka u tom smjeru te se sve češće može čuti da je i proučavanje nedavne prošlosti od strane historičara moguće.¹²

To znači da je potrebno vremensku granicu s 1945. pomaknuti na neku bližu godinu koja bi bila od šireg značenja. Zbog velikih političkih, gospodarskih i društvenih promjena koje su se dogodile u Europi, a zatim i u cijelom svijetu, postoje realne osnove da to bude 1989.

Valja napomenuti da je postavljena granica do 1945. fleksibilna i u smjeru prošlosti pa u našoj praksi ima iznimaka kada sadržaji iz političke povijesti prve polovice 20. st. (ukoliko se radi o nečem posebno naglašenom, poput diplomacije, političkih govora, nacionalnog pitanja, političkih pokreta i sl.), dobivaju kao prvu oznaku za politiku, iza koje slijedi oznaka za povijest.

---

¹⁰ General rules and general outline of the classification [citirano: 2006-06-19]. Dostupno na: <http://iue.it/LIB/Guides/History/gen-hist-class.shtml>

¹¹ Library of Congress [citirano: 2006-06-23]. Dostupno na: <http://lcweb.loc.gov/catalog/browse/bks3.html>

¹² Kao ilustraciju navodimo primjer Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata kojem zadaća nije samo pohranjivanje i čuvanje dokumenata, nego i njihova sustavna analiza koju uz stručnjake raznih područja provode i historičari.

Primjer:

329.18(430)"1918/1933"

94(430)"1914/1933":32

FRITZSCHE, Peter

Germans into Nazis / Peter Fritzsche. – 3rd printing. – Cambridge, Mass. ; London : Harvard University Press, 2000. – V, 269 str. : ilustr. ; 21 cm

Bibliografske bilješke: str. 237-264. – Kazalo.

I. Nacizam—Njemačka II. Njemačka—Povijest—1918.-1933.

3.3 Klasificiranje interdisciplinarnih sadržaja

Ponekad je sadržajni analitičar-klasifikator, koji je pritom i povjesničar, sklon publikacije interdisciplinarnog sadržaja okupljati pod oznakom za povijest. Stjecanjem prakse uviđa da to nije uvijek dobar izbor budući da su često takvi sadržaji jednako korisni ili čak korisniji na nekoj drugoj oznaci. Osobito se to odnosi na specijalne knjižnice pri povijesnim institutima i zavodima kako bi se izbjeglo okupljanje većine sadržaja na oznaci 94, odnosno postigla veća slojevitost i lakša dostupnost građe. Oznaka za povijest pojavljuje se u takvim slučajevima kao druga po redu kako bi se korisniku omogućio pristup i preko nje.

Primjer:

061.2(497.5)(210.7 Korčula)"18/19"

930.85(497.5)(210.7 Korčula)"18/19"

OREB, Franko

Osnutak i djelovanje nekih društava na otoku Korčuli početkom XX. stoljeća / Franko Oreb.

U: Hrvatska obzorja. – Split : Matica hrvatska Split, 1993- . – ISSN 1330-2957. – 8 (2000), 2 ; str. 385-400.

I. Korčula (otok)—Kulturna povijest

S obzirom na to da su u današnje vrijeme publikacije, kako je već spomenuto, pisane krajnje interdisciplinarno, često dolazi do "preklapanja" raznih struka i područja te nam kao pomoć pri radu može poslužiti opće prihvaćeni stav da se uzima u obzir autorova vokacija, gledište s kojeg je djelo pisano, časopis u kojem je djelo objavljeno, o kojoj se nakladničkoj cjelini i/ili izdavaču radi i sl.

Primjer:

930.85(497.5 Dubrovnik)"17"

394(497.5 Dubrovnik)"17"

LONZA, Nella

Svakodnevnica Kneževa dvora u Dubrovniku u 18. stoljeću / Nella Lonza

U: Dubrovački horizonti. – Zagreb : Društvo Dubrovčana i prijatelja dubrovačke starine, 1969- . – ISSN 0419-7925. – 26 (1995), 35 ; str. 22-27.

I. Dubrovnik—Društvena povijest—Novi vijek II. Dubrovnik—Kulturna povijest—Novi vijek

Komentar. Autorica je historičarka i djelo je rezultat metodologije rada historičara.

3.4 Pitanje dosljednosti i objektivnosti

Jednako tako potrebno je dogovoriti i načelna rješenja, kako bi se osigurala dosljednost.¹³ Budući da to nije uvijek slučaj, o sadržajnom analitičaru-klasifikatoru tj. o njegovu poznavanju UDK tablica, uskoj specijaliziranosti i sklonosti osnovnoj struci, pa i o njegovu svjetonazoru (što je, naravno, krajnje nepoželjno) ovisi konačna procjena i dodjeljivanje određene klasifikacijske oznake.

Dvojbe se mogu javiti ne samo kod pitanja kako najbolje izraziti sadržaj, već i u prosudbi što je zapravo bit djela koje je potrebno klasificirati. Dobar je primjer za to knjižica *Protokoli sionskih mudraca* objavljena u više navrata uz razne predgovore i vrijednosne stavove. Naime, ukoliko se klasificira sadržaj samih *Protokola* možemo se odlučiti za oznaku 323.13(=411.16) *Cionizam*, no ukoliko se klasificira i predgovor, na primjer, u izdanju iz 1942.¹⁴ gdje *Protokoli* služe kao dokaz antisemitima, oznaka bi mogla biti i 323.12(=411.16) *Antisemitizam*. Židovski pak autori tvrde da su *Protokoli* čisti falsifikat, podvala zbog koje su mnogi Židovi kroz povijest stradali, te bi njihove knjige koje govore o *Protokolima*¹⁵ trebalo klasificirati oznakom 323.12(=411.16)(049.3) *Kritika antisemitizma*.

Stoga je potrebno uz cjelovitu analizu sadržaja konzultirati i stručnu literaturu i razne priručnike te, potpuno zanemarujući vlastiti svjetonazor, dati što objektivniju procjenu sadržaja.

Isto tako treba naglasiti da nije moguće bezuvjetno se rukovoditi tvrdnjama s analiziranog predložka, osobito kada su one u suprotnosti s općeprihvaćenim saznanjima.

Primjer:

94(=341.5)

94(=163.42)".../06"

MIKULIĆ, Tihomir

Otvoreni pečati : indoarijansko-huritska pozadina Hebreja, Patrijarha i Mojsija i kalebitska pozadina Biblije / Tihomir Mikulić. – 2. dopunjeno, izmi-

¹³ "Kada se jednom učvrsti zajednički pristup nekom sadržaju, za postizanje objektivnog značenja potreban je jedino zajednički simbol." Preuzeto iz: Lasić-Lazić, Jadranka. Znanje o znanju. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 1996. Str. 110.

¹⁴ *Protokoli sionskih mudraca*. Zagreb : Državni izvještajni i promičbeni ured, 1942.

¹⁵ Gruener, Teodor. Ogled o povijesnom i društvenom utjecaju pamfleta *Protokoli sionskih mudraca* ili *Nacrt ideologije desnog i lijevog fašizma*. Zagreb : Hrvatsko izraelsko društvo, 1997.

jenjeno i prošireno izd. – Zagreb : Kapital trade MTU, 2002. (Zagreb : Gipa). – 2 sv. : ilustr. ; 24 cm

I. Huriti—Povijest II. Hrvati—Etnogeneza

Komentar. Iako se u knjizi govori da su Hrvati iranskog porijekla, ona je klasificirana oznakom 94(=163.42) *Povijest Hrvata* pri čemu je opća pomoćna oznaka za narod preuzeta iz skupine za južnoslavenske jezike $T1c = 163$. Kako bi se ipak ova etnogeneza Hrvata razlikovala od službene teorije, nije dodana oznaka za područja Slavena iz $T1e$ (367).

3.5 Vremenska i prostorna dimenzija

UDK oznaka za povijesne sadržaje pojedinih zemalja tvori se uz pomoć oznaka iz $T1e$, točnije od oznaka (3) *Mjesta u doba antike i srednjeg vijeka*,¹⁶ te (4/9) *Zemlje i mjesta suvremenog svijeta*. U glavnim tablicama u skupini 94 nalazimo primjere s točno utvrđenim vremenskim granicama dokad se povijest neke zemlje klasificira pod (3), a otkad pod (4/9). Ta granica nije svugdje jednaka budući da je svaka zemlja imala svoj razvojni put. Tako ćemo povijest starog Rima iskazati oznakom 94(37) ako se radi o razdoblju do 476. godine (do godine pada Zapadnoga Rimskog Carstva što se u zapadnim civilizacijama uzima i kao kraj staroga i početak srednjega vijeka), dok ćemo povijest stare Kine označiti oznakom 94(315) ako se radi o razdoblju do 600. godine, a sva ostala povijest bliža našem vremenu bit će klasificirana oznakom 94(510). U tablicama je ostavljena i mogućnost da se za povijest pojedinih zemalja staroga vijeka uopće ne koristi oznaka (3), već oznaka (4/9) "... " kako se ne bi razbijao njihov slijed.¹⁷

Često se dvojbe javljaju i kod klasifikacije sadržaja koji opisuju burnu prošlost naroda ili pojedinih država (njihovih gibanja, promjena granica, te promjena naziva zemljopisnih pojmova i sl.). Kao ilustraciju možemo navesti članak koji govori o kasnosrednjovjekovnome mađarskom gradu Požunu.¹⁸ Opcije između kojih bi se moglo birati jesu Požun u Mađarskoj (ranije) (439 *Požun*) ili Bratislava u Slovačkoj (danas) (437.6 *Bratislava*). Da takvih nedoumica ne bi bilo, opće je prihvaćen stav da se kao polazište uzima stanje kakvo je trenutno na zemljopisnoj karti.¹⁹

¹⁶ Usporedbom izdanja tablica UDK iz 2005. i 1991. uočeno je da su oznake koje se navode ispod oznake (3) ostale iste, ali je promijenjen podnaslov te da uz *Mjesta u doba antike* sada stoji i *srednjeg vijeka*. Za pretpostaviti je da je do toga došlo iz potrebe da se vremenski obuhvati i oznaka (399.7) koja se odnosi na stare američke civilizacije, te Ameriku prije Kolumba, odnosno do 1492. koja se u zapadnim civilizacijama uzima kao kraj srednjega vijeka. Vrlo je vjerojatno da se ne očekuju da će se ovdje klasificirati sadržaji vezani za srednjovjekovne povijesti drugih naroda i država.

¹⁷ Univerzalna decimalna klasifikacija, 2005. Str. 345.

¹⁸ Szende, Katalin G. Families in testaments : some aspects of demography and inheritance customs in a late medieval Hungarian town. // *Otium* : časopis za povijest svakodnevice 3, 1/2(1995), 107-124.

¹⁹ Langridge, D. W. Nav. dj., str. 50-51.

Zahvaljujući *T1f* (=...) moguće je, uz označivanje povijesti država, npr., *94(497.5) Povijest Hrvatske*, označiti i povijest naroda, npr., *94(=163.42) Povijest Hrvata* što se, osim kod klasificiranja dokumenata s temom etnogeneze, redovito rabi i kod opisivanja prošlosti nekog naroda izvan njegove domicilne zemlje.

Primjer:

94(450 Venezia=163.42)"08/18"

930.85(450 Venezia=163.42)

ČORALIĆ, Lovorka

U gradu svetoga Marka : povijest hrvatske zajednice u Mlecima / Lovorka Čoralić. – Zagreb : Golden marketing, 2001. (Zagreb : Kastmueller). – 521, [18] str. s tablama : ilustr, graf. prikazi ; 24 cm
I. Hrvati—Venecija—Povijest

Komentar. Nedostatak je takvog načina označivanja što se povijest Hrvata “gubi” u povijesti Italije. Kako bi se takvi sadržaji ipak okupljali na hrvatskoj povijesti moguće je pisati *94(497.5)"08/18":314.742(450 Venezia=163.42)*. To bi, međutim, značilo da se u tekstu radi isključivo o iseljavanju Hrvata u Veneciju, dok se zapravo radi o njihovu iseljavanju i tamošnjem životu. U ovom primjeru postoji i mogućnost kombiniranja s oznakom *323.113 Pripadnici neke nacije ili države u inozemstvu*.

Prema dogovoru, događaji vezani za Hrvate, ali ne i za teritorij hrvatske države kao, npr., bitka na Mohačkom polju 1526. g., turska opsada Sigeta 1566. i sl., bit će klasificirani i na hrvatsku povijest bez navođenja mjesta događaja, no uz obvezno navođenje točne godine. Razlog je tome njihovo značenje za Hrvatsku i hrvatski narod.

Fleksibilnost UDK tablica potvrđuje se mogućnostima koje su dane pri označivanju mjesta u njegovu prošlom vremenu. Za to se iz *T1g* može koristiti oznaka “...” u koju se pišu određena kraća ili duža vremenska razdoblja, zatim iz *T1e* oznaka *(1-89) Mjesto u svom ranijem, povijesnom statusu*, a postoji, iako rijetko unutar *T1e (4/9)* i razrada bivših teritorija unutar same oznake za neku zemlju kao što je slučaj s *(439) Mađarska*: npr., *(439.24) Hrvatska. Slavonija* i *(439.25) Rijeka*.

U praksi NSK redovito se koristi oznaka “...” dok je oznaka *(1-89)* rjeđe zastupljena. Njena se upotreba čini opravdanom i poželjnom pri klasificiranju sadržaja koji govore, na primjer, o povijesti Habsburške Monarhije, za koju u tablicama nema posebne oznake, a bilo bi previše nabrajati sve zemlje koje su joj pripadale (Austrija, Ugarska, Hrvatska, Slovenija, Češka, Slovačka).

Primjer:

94(436-89)"1809/1918"

TAYLOR, Alan John Percivale

La monarchia asburgica : 1809-1918 / A. J. P. Taylor ; introduzione di Francesca Santivale ; traduzione di Michele Lo Buono. – Ristampa. – Milano : Arnoldo Mondadori, 1998. – 376 str. : zemljop. crteži ; 20 cm. – (Oscar storia ; 70)

I. Habsburška Monarhija—Povijest

Komentar. Oznaka sadrži broj za Austriju (436) budući da je dinastija Habsburg (radi se o austrijskoj lozi Habsburgovaca) vladala Austrijom od 1278. do 1918. i u dvorcu Schönbrunn kraj Beča imala svoju rezidenciju. Povijest Austrije toga vremena označuje se oznakom *94(436)"1809/1918"*.

Posljednjih nekoliko godina u hrvatskim stručnim krugovima, pa i šire, razmatra se ideja da se i za Hrvatsku uvede njena povijesna podjela (Dubrovačka Republika, Vojna krajina, Boka kotorska, Ilirske pokrajine, Banska Hrvatska itd.). U predmetnom sustavu NSK za te se povijesne jedinice izrađuju posebne geografske predmetne odrednice na koje se upućuje uputnicama "vidi i" s geografskih predmetnih odrednica suvremenog naziva. Primjenom klasifikacijskih oznaka proizašlih iz povijesne podjele Hrvatske dobili bismo veću preciznost za što nam kao primjer mogu poslužiti sadržaji vezani za Ilirske provincije koji se sada okupljaju pod oznakom *94(497.5)"1809/1813"*. To je ispravno u smislu periodizacije, ali ne i teritorijalne rasprostranjenosti, budući da je granica Ilirskih provincija na sjeveru bila rijeka Sava iz čega proizlazi da dio današnje Hrvatske nije bio u njenom sastavu (Zagreb, Hrvatsko zagorje, Slavonija), a stručnom je oznakom obuhvaćen.

Kao drugi primjer za preciznost možemo navesti sadržaje vezane za povijest Hrvata u Boki kotorskoj u vrijeme kada je ona bila sastavni dio hrvatskog teritorija, točnije Kraljevine Dalmacije (1813.-1918.), te se upotreba eventualne povijesne geografske oznake čini boljom nego oznaka *94(497.16 Boka kotorska=163.42)"1813/1918"*.

Prednost je svakako i u tome što bi se na taj način izbjeglo domišljanje kako oblikovati klasifikacijsku oznaku zbog čega, kao posljedicu sadašnje prakse, imamo razna rješenja. Na primjer, povijest Vojne krajine označena je oznakom *94(497.5-3 Vojna krajina)"..."* (naziv same povijesne regije), dok je povijest Dubrovačke Republike označena oznakom *94(497.5-37 Dubrovnik)"..."* (Dubrovnik i njegova okolica).

Za očekivati je da bi povijesne geografske oznake najprije i najradije prihvatile specijalne knjižnice pri raznim povijesnim institutima i zavodima, dok bi u velikim sustavima kao što je NSK one mogle stajati iza oznake koja proizlazi iz sadašnjeg stanja na zemljovidima.

Kao nedostatak takvih povijesnih geografskih oznaka svakako valja navesti veliku mogućnost preklapanja oznaka s obzirom na burna povijesna zbivanja što može izazvati svojevrstan nered u katalogu/bazi podataka. Na primjer, Rijeka je bila, kao što je poznato, i hrvatska i mađarska i talijanska pa bi tako njezina povijest mogla biti i na oznaci za hrvatsku povijest (*497.5 Rijeka*) "...", mađarsku povijest

(439.25), ali i talijansku povijest (*450 Rijeka*) ukoliko bi se i ovi posljednji odlučili na razradu stručnih oznaka prema povijesnoj podjeli njihova nekadašnjeg teritorija.

3.6 Pokušaj periodizacije hrvatske povijesti u UDK

U tablicama postoji periodizacija povijesti pojedinih zemalja (npr., Engleske i Velike Britanije, Sjedinjenih Američkih Država, afričkih zemalja) nastala na temelju značajnih godina iz njihove prošlosti. Za hrvatsku povijest takve periodizacije za sada nema, ali bi u perspektivi mogla izgledati kako slijedi:

94(497.5)".../0630"	<i>Razdoblje do dolaska Hrvata</i>
94(497.5)"0630/1102"	<i>Ranosrednjovjekovna hrvatska država / Pokršćavanje, hrvatski knezovi i kraljevi</i>
94(497.5)"1102/1526" ²⁰	<i>Srednjovjekovna hrvatska država / Razdoblje personalne unije Hrvatske i Ugarske</i>
94(497.5)"1526/1918"	<i>Novovjekovna hrvatska država / Hrvatska u sastavu Habsburške Monarhije</i>
94(497.5)"1918/1991"	<i>Hrvatska u sastavu Jugoslavije (izuzev razdoblja NDH)</i>
94(497.5)"1941/1945"	<i>Nezavisna država Hrvatska</i>

Tablice nude i posebne pomoćne oznake za kraće označivanje razdoblja povijesti nekih zemalja *94(1/9).01/.09*, no njihova se upotreba čak i od strane Konzorcija UDK ne preporučuje osim kad je uistinu potrebno kraće obilježavanje.

Takva se situacija u NSK ukazuje pri izradi oznake za raspored građe na policama (Cutterova signatura) gdje bi uvođenje alternativnih brojeva za sadržaje vezane za hrvatsku povijest zbog njihove brojnosti bilo svakako dobrodošlo. Na temelju gore predložene periodizacije, moguće su sljedeće alternativne oznake:

94(497.5).01	<i>Razdoblje do dolaska Hrvata</i>	94(497.5)".../0630"
94(497.5).02	<i>Srednjovjekovna hrvatska povijest</i>	94(497.5)"0630/1102" i 94(497.5)"1102/1526"
94(497.5).03	<i>Novovjekovna hrvatska povijest</i>	94(497.5)"1526/1918"
94(497.5).04	<i>Hrvatska u 20. st.</i>	94(497.5)"1918/1991"
94(497.5).05	<i>Nezavisna država Hrvatska</i>	94(497.5)"1941/1945"

4 Zaključno

Kako bi se osigurao temeljni zadatak klasifikacije, a to je organizacija znanja po disciplinama, preporučuje se da sadržajnu analizu rade stručnjaci za određena područja. Tako je i u slučaju klasifikacije povijesnih sadržaja poželjno da analitičari budu historičari/povjesničari koji će, polazeći od svojih temeljnih znanja,

²⁰ Godina 1526. kada je bila bitka na Mohačkom polju logičan je izbor za završnu godinu tog razdoblja, no nije idealna kao početna za razdoblje vladavine Habsburgovaca budući da je Ferdinand I Habsburški izabran za hrvatskog kralja na saboru u Cetingradu 1. 1. 1527.

težiti što boljim rješenjima. S obzirom na svu količinu događaja i pojmova iz prošlosti, sadržajni analitičar se pri upotrebi UDK tablica, koje su za ovo područje nedovoljno razrađene, osjeća zaknut osobito u odnosu na neke prirodne znanosti kod kojih su klasifikacijske oznake razrađene gotovo do najmanje pojedinosti. Baš iz toga razloga on je prisiljen na veću kreativnost u čemu nema ništa loše ukoliko se odluke provode sustavno i dosljedno. Stoga nam od velike pomoći mogu i trebaju biti, interno ili na razini istovrsnih knjižnica, dogovorena načelna rješenja te uvođenje normativne datoteke u kojoj bi, uz postojeću praksu i ona bila zabilježena. To bi zasigurno pridonijelo ujednačenosti stručnog kataloga/baze podataka, a time i lakšoj te bržoj dostupnosti tražene informacije.

LITERATURA

General rules and general outline of the classification [citirano: 2006-06-19]. Dostupno na: <http://iue.it/LIB/Guides/History/gen-hist-class.shtml>

Gross, Mirjana. Historijska znanost : razvoj, oblik, smjerovi. Zagreb : Sveučilište, Centar za povijesne znanosti, Institut za hrvatsku povijest, 1976.

Gruener, Teodor. Ogled o povijesnom i društvenom utjecaju pamfleta Protokoli sionskih mudraca ili Nacrt ideologije desnog i lijevog fašizma. Zagreb : Hrvatsko izraelsko društvo, 1997.

Langridge, Derek W. Classification and indexing in the humanities. London : Butterworths, 1976.

Lasić-Lazić, Jadranka. Znanje o znanju. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 1996.

McIlwaine, I. C. Univerzalna decimalna klasifikacija : upute za uporabu. Lokve : Benja ; Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica ; Osijek : Filozofski fakultet, 2004.

Protokoli sionskih mudraca. Zagreb : Državni izvještajni i promičbeni ured, 1942.

Stipišić, Jakov. Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi : latinska paleografija, opća diplomatika, kronologija, rječnik kratica. Zagreb : Školska knjiga, 1985.

Strachan P. D.; F. M. H. Oomes. The UDC MRF database : development and designe – a historical review [citirano: 2006-05-30]. Dostupno na: <http://www.udcc.org/outline/outline.htm>

Szende, Katalin G. Families in testaments : some aspects of demography and inheritance customs in a late medieval Hungarian town. // *Otium* : časopis za povijest svakodnevce 3, 1/2(1995), 107-124.

Univerzalna decimalna klasifikacija. Prvo hrvatsko srednje izd. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005-2007. I. dio : Društvene i humanističke znanosti.

Univerzalna decimalna klasifikacija. Prvo srpskohrvatsko srednje izd. Beograd : YUBIN, 1991- . I. deo : Sistematske tablice.

Žuljević, Emir. Savremeni bibliotečki klasifikacioni sistemi. Sarajevo : Društvo bibliotekara Bosne i Hercegovine, 1988.